

Tendències

Els controls de salut pública

ADOLFO S. RUIZ
Sevilla

Si alguna cosa no s'esperaven el nou president de la Junta d'Andalusia, Juan Manuel Moreno Bonilla, i el seu conseller de Salut, Jesús Aguirre, és que tot just set mesos després de la seva presa de possessió els esclataria a les mans una de les crisis més greus que poden alarmar els ciutadans: una crisi de salut pública.

La infecció per listeriosi és molt important que ha tingut lloc a Espanya, que ha afectat almenys 218 persones, amb tres morts i set avortaments confirmats, va saltar a l'opinió pública just a mitjans del mes d'agost, els dies que més festes se celebren a tot el territori, quan més es menja i es beu. Una bomba que intenten desactivar amb més o menys encert.

Rubén Sánchez i l'organització Facua - Consumidores en Acció s'han esforçat per treure els colors a les autoritats durant tota aquesta crisi. No en va, van ser ells els que van fer públic el nom de l'empresa que havia causat el problema quan la Conselleria de Salut l'amagava.

A finals d'agost Facua assenyala deu punts en què l'actuació de les autoritats havia estat francament deficient. Entre d'altres, destacava la tardança a decretar l'alerta sanitària; la defensa inicial de l'empresa responsable; els dies que es van perdre mentre productes de Magrudis continuaven a la venda; deixar-se enganyar pels propietaris de la firma, que van amagar que distribuïen els seus productes almenys a una

LISTÈRIA

La crisi que ningú no va veure venir

Més de 200 afectats, 3 morts i 7 avortaments després del fracàs de la prevenció

Què és la listèria?

La *Listeria monocytogenes* és un bacteri que colonitza tota mena de menjars i se les enginya per multiplicar-se fins i tot a l'interior de la nevera. És una de les causants d'infeccions alimentàries amb una taxa de mortalitat més alta. Per bé que molts casos es queden en una gastroenteritis, n'hi ha d'altres en què les conseqüències poden ser tràgiques, en particular en gent gran, embarassades o pacients amb patologies prèvies.

altra empresa que els posava al mercat sense etiqueta, o descartar la possibilitat que hi pogués haver una contaminació creuada.

Després de les primeres declaracions triomfalistes, les autoritats de la Junta s'han instal·lat en una posició més realista. Es va passar de "la nostra gestió ha estat excepcional" o "la Junta està escrivint una nova pàgina en el combat contra la listèria a Espanya i el món" al més moderat "ho hem fet raonablement bé" o "vam cometre alguns errors de comunicació al principi".

La crisi de la *Listeria monocytogenes* és especialment adversa per a Moreno Bonilla i els seus socis de Ciutadans, que van fer

REACCIÓ TARDANA

L'alerta no es va donar fins al 15 d'agost malgrat l'augment de casos de listeriosi al juliol

LA SANITAT, ARMA POLÍTICA

El nou Govern de la Junta havia presumit fins ara de la millora de la sanitat andalusina

servir com a munició electoral contra Susana Díaz la degradació de la sanitat andalusina els últims anys, una realitat constatable per a qualsevol persona que necessitava utilitzar el sistema públic de salut a Andalusia.

Més enllà de les protestes multitudinàries organitzades pel pintoresc doctor de Granada Jesús Candel, Spiriman, que es va convertir en un malson per a Díaz, la joia de la corona, com la definia l'expresidenta constantment, havia entrat en un període de franc declivi.

Des que van arribar al palau de San Telmo, la sanitat ha estat el terreny triat pels actuals dirigents de la Junta per demostrar "la realitat i el valor del canvi", després de gairebé quaranta anys de govern socialista, però la seva "matuseria i inexperiència en la gestió d'una crisi d'aquest abast els ha desemmascarat massa aviat", assenyalen fonts socialistes, ara a l'oposició. "La realitat del que es va saber semblava demostrar que, més enllà de sonores frases exculpàtores, la gestió de la Junta ha deixat molt que desitjar", asseguren fonts de les organitzacions de defensa dels consumidors.

Si calgués reduir a tres els errors més importants comesos en la gestió sanitària de la crisi es podrien destacar el temps perdut a l'hora de comunicar l'alerta sanitària, quan des de mitjan juliol ja se sabia que s'estava registrant un increment anòmal dels casos de listeriosi a Andalusia; la tardança i el desig de protegir l'empresa responsable, que va amagar a les autoritats informació essencial per haver aturat el problema

ÀLEX ZEZA / EP

JUAN MANUEL MORENO BONILLA
President de la Junta d'Andalusia

"Andalusia està escrivint una nova pàgina al món en la lluita contra la listèria!"
L'oposició li retreu que va estar de vacances a Màlaga i Galícia durant els dies de la crisi

JESÚS PRIETO / EP

JESÚS AGUIRRE
Conseller de Salut i Famílies

"L'empresa Magrudis ha tingut una col·laboració excepcional. Són productes de qualitat que han tingut mala sort"
La conselleria va trigar diversos dies a donar l'alerta sanitària i quan ho va fer va amagar unes hores el nom de l'empresa

JESÚS PRIETO / EP

JOSÉ MIGUEL CISNEROS
Portaveu del gabinet de crisi

"Descartin totalment la idea que s'hagin pogut produir contaminacions creuades"
Salut va trigar diversos dies a modificar el protocol per atendre embarassades tot i que són el grup de risc més afectat

SAS

MIGUEL MORENO VERDUGO
Gerent del Servei Andalús de Salut

Gerent del SAS des del febrer, no s'ha pronunciat des de l'inici de la crisi, que el va enganxar assistint als toros de la Fira de Màlaga, un fet que li ha valgut fortes crítiques

UNA INFECCIÓ ALIMENTÀRIA POC FREQUENT**Contagi**

La listèria se sol contreure quan es consumeixen aliments amb el bacteri *Listeria monocytogenes*

Incubació

El període d'incubació acostuma a ser de tres setmanes, tot i que és variable i pot anar de 3 a 70 dies

Síntomes

Normalment causa un quadre febril lleu. De vegades apareixen complicacions greus, com septicèmia o meningocèfalitis, que poden ser mortals

Tractament

Com que és una infecció causada per un bacteri (a la imatge), es tracta amb antibiòtics

abans, i, finalment, el temps perdut per modificar els protocols a fi d'atendre les dones embarassades, que ha estat el grup de risc més afectat, amb set avortaments confirmats i desenes de dones hospitalitzades.

Malgrat el repunt de casos des del juliol, no és fins al 5 d'agost quan el Govern andalús és conscient que hi ha un brot. La intoxicació d'una família a la localitat sevillana de Pilas encén definitivament les alarmes. S'immobilitzen els aliments consumits i es prenen mostres per analitzar-les. Ara bé, aquestes mostres tarden tres dies a arribar al laboratori municipal de Sevilla, l'administració que té la competència en matèria de salut pública, per a ser analitzades. Un dia més tard, el laboratori comunica per telèfon a la Junta l'existència de listèria en una carn entaxonada de les dues mostres que li havien enviat.

A partir d'aquí es produeix un confús intercanvi d'acusacions entre la Junta i l'Ajuntament que té com a resultat que fins al dia 14 no es pot confirmar que la carn afectada és la de la marca La Mechá. El 15 es comunica l'alerta sanitària per contaminació de la carn entaxonada, però la Conselleria no en revela el nom. Ha de ser Facua qui, a partir de les seves

investigacions, reveli que es tracta de la carn fabricada per Magrudis. Tot un embolic en què es perden diversos dies.

Dia rere dia es van anar coneixent irregularitats de l'empresa. El passat fosc del seu propietari real, que anteriorment havia emprès negocis ruïnosos que va ha-

ver d'abandonar assaltat pels deutes, va sortir a la llum, juntament amb dades com ara que l'empresa no tenia llicència d'activitat, que havia fet unes obres d'ampliació sense permisos ni revisions posteriors, que feia dos anys que no havia passat cap inspecció oficial i que va ocultar a les autoritats sanitàries informació essencial sobre el nombre real de productes que comercialitzava, un fet que va retardar la immobilització preventiva.

Queda per aclarir si els controls d'autoregulació als quals estava obligada l'empresa Magrudis, atès que el seu risc sanitari estava catalogat com a categoria C, es van dur a terme. La llei l'obligava a fer exàmens periòdics que, al seu torn, controlava l'administració. Però no se sap si tot estava en regla.

El Col·legi de Veterinaris apunta directament a "errors" en els sistemes de control intern o bé a l'absència de control de cap tipus. L'empresa assegura que els últims controls es van dur a terme a finals de juliol i que van donar negatiu, de manera que "estem en estat de xoc perquè no ens expliquem què ha passat", assenyalava José Antonio Marín Ponce, el seu gerent, almenys sobre el paper.

Malgrat que les embarassades han format el principal grup de

risc i el més afectat, la Junta ha tardat més de dues setmanes a modificar el protocol d'actuació. Es va decidir que tots els metges de la sanitat pública i privada contactessin amb les gestants al seu càrrec per determinar si havien consumit o no productes de Magrudis, i, en cas afirmatiu, sotmetre-les a un tractament preventiu amb l'antibiòtic amoxicil·lina.

Ja el mateix dia 17, un dia després de l'alerta, es va saber que una dona de Sevilla va perdre el fill que esperava i que l'anàlisi de la placenta havia donat positiu per listèria. Des d'aleshores són set els casos coneguts: sis a Andalusia i un a Madrid. Facua té en possessió la denúncia d'una dona que assegura haver patit un avortament ja al febrer després que ella, la seva parella i diversos amics haguessin consumit carn La Mechá la Nit de Cap d'Any. Sanitat no confirma aquesta presumpció incidència i espera les anàlisis oficials.

La crisi de la carn entaxonada s'estabilitza pel que fa al nombre d'afectats, però no en les seves conseqüències polítiques. Els partits del Govern andalús es van haver de doblegar a la imposició de Vox en el sentit que la Conselleria de Salut passés a ser també de les Famílies. Una decisió que es va traduir en l'eliminació del que fins ara havia estat una secretaria general de Salut Pública i Consum per passar a convertir-se en una simple direcció general. Després d'aquests fets, el PP i Ciutadans potser han trobat a faltar un secretari general que hagués assumit tota la responsabilitat.

L'origen de la listèria

Nau de l'empresa Magrudis on s'elaboraven els productes que van originar el brot de listèria (a dalt). El bacteri també s'ha trobat en dues empreses alimentàries andaluses més: Sabores de Paterna (a baix) i Incarybe

Cronologia d'una mala gestió

5 d'agost. El Govern andalús alerta d'un brot de toxiinfecció alimentària a la localitat sevillana de Pilas

14 d'agost. Es tarda més d'una setmana a confirmar que es tracta d'un brot de listèria associat al consum de carn entaxonada

15 d'agost. La Junta llança l'alerta alimentària sobre la carn La Mechá de Magrudis, tot i que amaga el nom d'aquesta empresa fins després que l'organització de consumidors Facua l'hagi fet públic

19 d'agost. Es registra la primera mort

24 d'agost. Es descobreix que Magrudis venia la seva carn a altres firmes, com ara Comercial Martínez León

28 d'agost. Tretze dies després de l'inici de la crisi compareix el president de la Junta, que ha estat de vacances a Màlaga i Galícia

4 de setembre. La Junta modifica el protocol d'atenció a dones embarassades

6 de setembre. Es llança una altra alerta per listèria trobada a l'empresa gaditana Sabores de Paterna

RUBÉN SÁNCHEZ

Vicepresident i portaveu de Facua

"La gestió de la Junta ha estat un cúmul de despropòsits i mentides des del començament de la crisi, i encara ho és"

Ha actuat gairebé com a autèntic cap de l'oposició, davant la desaparició de la política

SUSANA DÍAZ

Secretària general Federació Andalus del PSOE

Ha mantingut un perfil baix en la crisi i s'ha limitat a demanar amb insistència el cessament del conseller Jesús Aguirre; part dels problemes de la sanitat andalus van començar ja en els seus anys al capdavant de la Junta

Sanitat prepara un decret per millorar les notificacions

La crisi de la listèria ha posat de manifest la bicèfalia existent a Andalusia a l'hora de fer front a problemes de salut pública. Les ciutats de Sevilla, Màlaga i Granada tenen la responsabilitat a les seves províncies i la Junta a la resta d'Andalusia. Una situació que sembla totalment anòmla i, sobretot, ineficax. Ara el president andalús, Moreno Bonilla, vol tornar a unificar competències perquè hi hagi una única autoritat davant de possibles casos que es puguin produir en el futur.

Tampoc no sembla que la coordinació entre les autoritats autonòmiques i les estatals hagi estat massa eficaç i transparent. La ministra de Sanitat en funcions, Maria Luisa Carcedo, va arremetre contra el govern andalús per les "informacions contradictòries" en la gestió de la crisi. "No hi pot haver temor a reconèixer que es pot millorar", va assenyalar Carcedo abans d'anunciar que el

seu departament ja està treballant en un nou decret de vigilància de la salut pública per incrementar la qualitat de les notificacions de malalties de declaració obligatòria (EDO), com la listèria. Carcedo promet que les noves mesures estaran a punt abans que finalitzi l'any.

La Junta d'Andalusia treballa amb un protocol de l'any 2011 en què "es considera alerta en Salut Pública un cas de listèria, pel fet de ser malaltia de declaració obligatòria, així com és alerta un brot epidèmic o agrupació inusual de casos d'aquesta malaltia". El protocol estableix que "la sospita d'alerta s'ha d'investigar i comunicar de manera urgent als Serveis de Vigilància Epidemiològica". Ja el mes de juliol la Junta va tenir coneixement d'un augment inusual de casos de listèria a Sevilla i altres províncies, però no es va activar cap alerta.